

10. Тімошенко Н. СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ. *Економіка та суспільство*. 2023. №53. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2617/2535>
11. Замкова Н. Гнидюк І. Державний борг України за масштабної кризи. *Scientia fructuosa*. 2022. №4(144). С. 110–121.
12. Chugunov I., Prutska O., Nikitishin A. Public debt management of Ukraine. *Scientia fructuosa*. 2024. № 1. S. 4-21
13. Романовська Ю., Смоляр Л. АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ. *Економіка та суспільство*. 2024. №62. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3977/3903>
14. Стратегія розвитку фінансового сектору України URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_FS_2025.pdf?v=4 (дата звернення: 01.09.2024).

2.6. Перспективи управління публічними фінансами в умовах повоєнного відновлення в Україні

Першочергово слід акцентувати на особливостях економічної ситуації, що склалася в Україні у зв'язку з військовими діями в країні. Повоєнне відновлення вимагає не лише відновлення інфраструктури, а й суттєвих змін у підходах до управління публічними фінансами. У цей період важливо забезпечити ефективність використання бюджетних коштів, зосередившись на стратегічних пріоритетах розвитку.

Зростаючі потреби населення та відновлення економіки вимагають переосмислення фінансової політики, пошуку нових джерел фінансування та впровадження інновацій. Важливо також врахувати досвід європейських країн, які пережили подібні кризи, зокрема в аспекті залучення міжнародної допомоги та інвестицій.

У цьому контексті управління публічними фінансами виступає ключовим чинником стабільності і розвитку держави. Аналіз перспектив та ризиків, що

супроводжують цей процес, дозволить визначити ефективні механізми, які сприятимуть успішному відновленню України.

Повоєнне відновлення України вимагає переосмислення підходів до управління публічними фінансами, аби забезпечити ефективне використання ресурсів та сталий розвиток.

Пропонуємо розпочати з перспектив та далі представимо найбільш розповсюджені ризики, що супроводжують процес управління публічними фінансами.

Одною з перших перспектив управління публічними фінансами в умовах повоєнного відновлення в Україні є оптимізація бюджетного процесу через впровадження нових технологій, що дозволить підвищити прозорість та контроль за витратами. Ключове значення матиме реформа державних закупівель, яка зменшить корупційні ризики.

Необхідно переорієнтувати бюджетні витрати на відновлення інфраструктури, підтримку соціальних програм та стимуляцію економічного зростання. У зв'язку з цим важливим є забезпечення прозорості бюджетних процесів для підвищення довіри громадян.

Друга перспектива - інтеграція стратегічного планування, що допоможе виявити пріоритетні сфери для інвестування, такі як відбудова інфраструктури та підтримка соціального сектору.

Третя - залучення міжнародних фінансових та донорських організацій, які можуть надати як фінансові ресурси, так і експертні рекомендації для реалізації реформ. Залучення міжнародної фінансової допомоги та інвестицій може суттєво посилити фінансову стабільність. Вироблення чіткої стратегії для реалізації проектів, що фінансуються за рахунок міжнародних донорів, стане запорукою ефективності використання фінансових ресурсів.

Отже, для аналізу можливостей подолання кризових явищ, викликаних негативним впливом війни на управління публічними фінансами в Україні, пропонуємо детально розглянути кожну з запропонованих перспектив управління представлених нами вище.

Розпочнемо з першої перспективи, що відповідає оптимізації бюджетного процесу. Оптимізація бюджетного процесу потребує ефективного управління публічними фінансами, що є критично важливим для стабільності економіки та забезпечення соціального розвитку. У рамках цього процесу ключовими напрямками є реструктуризація державного бюджету, залучення зовнішнього фінансування та поліпшення системи фінансового контролю. Удосконалення системи фінансового контролю та боротьби з корупцією є важливими для забезпечення ефективного і раціонального використання публічних коштів, що в свою чергу сприятиме економічному відновленню та соціальному прогресу в Україні.

В умовах повоєнного відновлення України управління публічними фінансами повинно стати більш гнучким і адаптивним. Зокрема, необхідно перейти від традиційних підходів до бюджетного планування до більш прогностичних, що враховують швидко змінювані соціально-економічні умови. Вкрай важливо врахувати інтереси різних груп населення, щоб ефективно реагувати на їхні потреби.

Крім того, особливу увагу слід приділити технологічним інноваціям, які можуть підвищити прозорість і підзвітність у використанні бюджетних коштів. Використання цифрових платформ для моніторингу витрат та залучення громадських ініціатив дозволить зменшити корупційні ризики та зміцнити довіру суспільства до державних інститутів.

Необхідно впроваджувати інноваційні методи фінансування, такі як публічно-приватне партнерство, що сприятиме залученню додаткових ресурсів та експертизи у реалізації соціально-економічних проектів. Ці ініціативи не лише допоможуть зменшити фінансовий тягар на бюджет, але й забезпечать якісні рішення, орієнтовані на потреби громади.

Управління публічними фінансами в Україні повинно стати більш інтегрованим, що передбачає тісну співпрацю між державними органами, місцевими громадами та приватним сектором. Це забезпечить більш ефективне використання ресурсів, оскільки місцеві громади краще знають свої потреби та

пріоритети. Спільні ініціативи з бізнесом можуть стимулювати економічний розвиток, створюючи нові робочі місця та сприяючи відновленню інфраструктури.

Важливим аспектом у цьому процесі є також впровадження системи стратегічного планування. Державні органи повинні мати можливість адаптувати свої плани до змінюваних умов, надаючи їм необхідну гнучкість у реагуванні на нові виклики. Це передбачає регулярний моніторинг ситуації та коригування бюджетних підходів відповідно до актуальних потреб суспільства.

Таким чином, інтегроване управління публічними фінансами в Україні повинно передбачати активну участь усіх зацікавлених сторін. Залучення місцевих громад до процесів прийняття рішень дозволить врахувати специфічні потреби населення та адаптувати бюджети для більш ефективного вирішення проблем на місцях. Для цього важливо спростити механізми комунікації між державними органами, місцевими адміністраціями та підприємцями, створивши платформу для обміну інформацією та ідеями.

Окрім залучення місцевих громад, важливим є розвиток навчальних програм для працівників державних органів, які відповідальні за управління публічними фінансами. Підвищення кваліфікації кадрів у сфері фінансів та управління проектами дозволить прискорити впровадження інноваційних підходів та сучасних технологій. Інвестиції в освіту та професійний розвиток сприятимуть формуванню ефективних команд, здатних реалізовувати стратегічні пріоритети країни.

Паралельно з цим слід розвивати механізми громадянської участі, зокрема, активніше залучати населення до формування бюджетів через механізми участі. Досвід бюджетування з урахуванням думки населення може значно покращити якість рішень і зробити їх більш ангажованими.

Необхідно також привести до ладу законодавчі ініціативи, що регулюють бюджетування. Це допоможе створити більш сприятливе середовище для інвестицій і розвитку. Системні зміни в управлінні публічними фінансами повинні базуватися на партнерстві між державою, суспільством та міжнародними

інститутами, щоб забезпечити сталий розвиток та відновлення країни.

Важливо також забезпечити прозорість у використанні публічних коштів, що зміцнить довіру суспільства до влади. Запровадження відкритих даних та регулярних звітів щодо бюджетних витрат сприятиме підвищенню відповідальності державних установ та інших зацікавлених сторін у процесі управління фінансами. Якісне управління публічними фінансами може стати запорукою економічного зростання та соціального добробуту країни.

Щодо другої перспективи, а саме інтеграції стратегічного планування, для пошуку напрямів інвестування в контексті управління публічними фінансами. То варто зазначити, що повоєнне відновлення України вимагає системного підходу до стратегічного планування, який дозволить не лише швидко відновити інфраструктуру, але й забезпечити стійкий економічний розвиток. Ефективна інтеграція стратегічного планування стане запорукою оптимізації ресурсів, залучення інвестицій і створення нових можливостей для розвитку країни.

Стратегічне планування вимагає чіткого виокремлення кожного етапу, і на нашу думку, на першому етапі необхідно чітко визначити стратегічні цілі, які відповідають сучасним викликам та можливостям: відновлення критичної інфраструктури (дороги, мости, енергетика); розвиток соціальної сфери (освіта, охорона здоров'я); стійкий розвиток екологічно чистих технологій.

На другому етапі важливо провести детальний аналіз наявних ресурсів, які можуть бути спрямовані на реалізацію стратегічних цілей. Це включає в себе: як фінансові ресурси (державний бюджет, міжнародні кредити та інвестиції) так і людські ресурси (фахівці, які можуть бути залучені до відновлення), а також природні ресурси, які можуть стати основою для нових економічних ініціатив.

Наступним етапом може бути визначення пріоритетних сфер інвестування. На основі аналізу ресурсів і стратегічних цілей Україна має виділити пріоритетні сфери для інвестування. Серед них важливою є інфраструктура (відновлення транспортних шляхів та енергетичних систем), технології, (інвестування в ІТ-сектор, стартапи, нові технології агропромисловий комплекс), екологія (інвестиції в екологічно чисті проекти та відновлювальні джерела енергії).

Четвертим етапом є залучення інвесторів для забезпечення ефективності стратегічного планування. Тут важливо залучити внутрішніх та зовнішніх інвесторів. Це можна досягти шляхом створення сприятливого інвестиційного клімату, розробку прозорих та зрозумілих механізмів інвестування а також підтримку державних гарантій для інвесторів.

Останнім етапом буде моніторинг і оцінка результатів. Важливо впровадити систему моніторингу і оцінки результатів реалізації стратегічного плану. Це дозволить своєчасно коригувати стратегію у відповідь на зміни в умовах, а також підвищити ефективність використання ресурсів і допоможуть виявити проблеми на ранніх етапах, що дозволить своєчасно коригувати стратегії і підходи до управління.

Отже інтеграція стратегічного планування в процес відновлення України є ключовим чинником для виявлення пріоритетних сфер інвестування. Це дозволить не лише відновити країну, але й створити основи для стійкого розвитку в майбутньому, враховуючи як економічні, так і соціальні аспекти.

Третьою і на нашу думку однією з найважливіших дієвих перспектив, є можливість залучення міжнародних фінансових та донорських організацій.

Залучення міжнародних фінансових установ і донорів не тільки розширить фінансові можливості, але й допоможе запровадити кращі практики управління публічними фінансами. В перспективі, успішне відновлення України може стати прикладом для інших країн, які стикаються з подібними викликами.

Не менш важливим аспектом є співпраця з міжнародними організаціями, які можуть надати як фінансову підтримку, так і технічну експертизу. Таке партнерство допоможе запровадити передові практики управління публічними фінансами, що відповідають світовим стандартам.

Ми розглянули основні перспективи управління публічними фінансами в умовах повоєнного відновлення в Україні, однак не варто забувати, що будь які процеси супроводжується численними ризиками, це стосується і управління публічними фінансами. Представлені ризики можуть суттєво вплинути на стабільність економіки та ефективність використання бюджетних коштів (див.

рисунок 1).

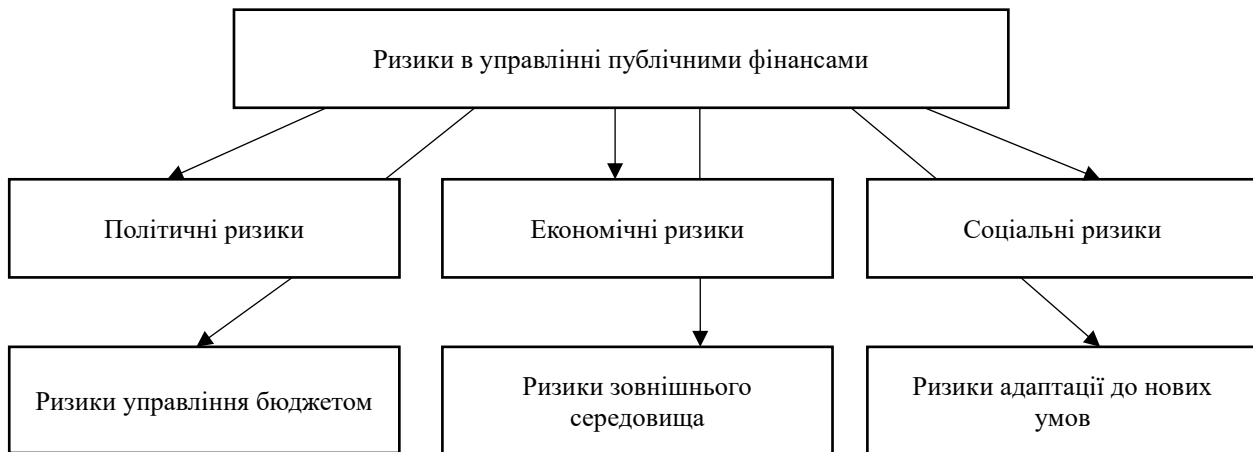

Рисунок 1. Ризики, що зустрічаються в управлінні публічними фінансами в умовах повоєнного відновлення в Україні

Розглянемо більш детально, кожен з представлених вище ризиків.

1. Політична нестабільність, зміни в уряді та зміна політичних пріоритетів можуть вплинути на управління публічними фінансами. Невизначеність у політичній сфері може призвести до зупинки або зміни важливих фінансових програм, що, в свою чергу, вплине на реалізацію відновлювальних проектів.

2. Економічна ситуація в країні залишається нестабільною через наслідки війни, зокрема: таких негативний фактор як Інфляція призводить до зростання цін на товари і послуги, що ускладнює бюджетне планування. Спад економіки призводить до зниження ВВП та зменшення податкових надходжень можуть призвести до дефіциту бюджету.

3. Після війни соціальні питання стають особливо актуальними. Зростання безробіття, зниження доходів населення та соціальна напруга можуть призвести до зростання витрат на соціальні програми, невдоволення громадськості та протестних акцій, які можуть відволікати ресурси від відновлення.

4. Неефективне управління бюджетом може бути пов'язане з відсутністю прозорих механізмів контролю за витратами, зловживаннями і корупцією, що підриває довіру до державних інститутів. Невиконанням бюджетних планів через непередбачувані витрати або зміни в економічних умовах.

5. Зовнішні фактори, такі як глобальна економічна ситуація, міжнародна

допомога та інвестиції, можуть суттєво вплинути на фінансову стабільність України. Залежність від міжнародних кредиторів і донорів може створити ризики у випадку зменшення їхньої підтримки.

6. Процес відновлення вимагатиме адаптації до нових реалій, зокрема: розробка нових стратегій управління публічними фінансами з урахуванням змінених умов; впровадження нових технологій та підходів у бюджетному процесі, що може бути складним і потребуватиме часу.

І як висновок, варто зазначити, що управління публічними фінансами в умовах повоєнного відновлення України супроводжується значними ризиками, які вимагають ретельного аналізу і прогнозування. Важливо розробити ефективні механізми управління, які дозволять мінімізувати ці ризики та забезпечити стійкість економіки, підтримуючи прозорість і підзвітність у витрачанні бюджетних коштів.

Таким чином, інтегроване управління публічними фінансами в Україні має стати дієвим інструментом для забезпечення сталого розвитку, економічної стабільності та соціального прогресу, що, в свою чергу, позитивно вплине на якість життя українців.

Ключовим фактором успішної реалізації стратегії є зменшення рівня корупції та підвищення прозорості фінансових процесів. Це може бути досягнуто шляхом впровадження електронних систем управління бюджетом і за рахунок активного залучення громадськості до контролю за витратами. Чим більш відкритими будуть фінансові звіти, тим більше довіри з боку населення можна отримати.

Необхідно також сприяти розвитку нових ініціатив у сфері публічних фінансів, таких як соціальні підприємства або громадські фонди, які можуть підтримувати локальні проекти. Це створить нові можливості для інвестицій у соціальну інфраструктуру та бізнес, що, у свою чергу, позитивно вплине на місцеві економіки.

У результаті, комплексний підхід до управління публічними фінансами забезпечить стійкий розвиток, підвищить добробут громадян та сприятиме

інтеграції України в глобальні економічні процеси.

Список використаних джерел:

1. Балакін Р. Л. Державне регулювання критичної інфраструктури в Україні в період воєнного стану. *Фінанси України*. 2022. № 7. С. 70–94. URL: <https://doi.org/10.33763/finukr2022.07.070>.
2. Кабінет міністрів України. Деякі питання формування та виконання місцевих бюджетів у період воєнного стану. Постанова від 06.08.2024. № 892 (дата звернення: 08.10.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2021-п#n9>
3. Клименко К. В., Савостьяненко М. В. Співробітництво України з міжнародними фінансовими партнерами в умовах воєнного стану. *Фінанси України*. 2022. № 5. С. 43–60. URL: <https://doi.org/10.33763/finukr2022.05.043>.
4. Криштопа І. І., Олійник Я. В., Бабій Л. І. Міжнародний досвід ідентифікації податкових ризиків за даними, отриманими в рамках міжнародного обміну інформацією. *Фінанси України*. 2022. № 11. С. 35–48. URL: <https://doi.org/10.33763/finukr2022.11.035>.
5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/budget-policy> (дата звернення: 05.10.2024)